

Kommunförbundet Skåne

Datum 2008-11-19

1(2)

Regeringen
Statsrådet Andreas Carlgren
Miljödepartementet
103 33 Stockholm

Skåne som pilotlän för biogas

Klimatfrågan är övergripande och kräver extraordinära insatser. Biogas är ett verktyg som är kostnadseffektivt och kraftfullt men som behöver hjälp för att ”komma ur startblocken” och bli helt kommersiell på egen hand, marknaden är tyvärr ännu för outvecklad. Region Skåne och Kommunförbundet Skåne presenterar här ett förslag till kraftfull förbättring av situationen och vi samspelar med Länsstyrelsen och näringslivet i denna fråga.

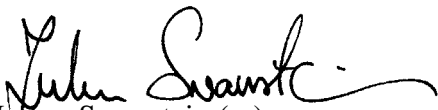
Biogas står i dag för omkring en halv procent av den totala drivmedelsanvändningen i Sverige. Potentialen för biogas, bara från restprodukter, är dock minst 20 gånger större. Enbart i Skåne skulle stallgödseln genom rötning räcka till för att cirka 45 000 bilar skulle kunna drivas med biogas, en vinst för både lantbrukaren, bilägaren, miljön, självförsörjningen och handelsbalansen. Om bara 10 % av dessa bilar köpte sitt bränsle i form av biogas, producerat i Skåne av lantbrukare, avfallsbolag, livsmedelsindustrin och VA-verk etc, skulle det innebära att ca 70 miljoner kronor årligen landade här i stället för i oljeländerna. När det gäller CO₂ utsläpp så blir reduktionen om man kör med biogas från stallgödsel jämfört med bensin hela 180 %, inget annat bränsle kommer i närheten av den nivån. Östersjön skulle må bättre om gödseln passerade biogasprocessen före spridning. Skåne som lokomotiv för utvecklingen och som biogasпилot skulle kunna vara en del av lösningen.

Genom att tillskapa en tidsbegränsad beredning, liknande den som fanns i energipropositionen 1996/97, med möjlighet att stödja de nödvändiga åtgärderna, oavsett var i systemet de finns, skulle kunna bli ett kraftfullt verktyg och en del av lösningen. Delegationen för Energiförsörjning i Syd-sverige, som vi sneglar på, var effektiv och använde exempelvis bara 2 % till administration och hade ett högt ”nöjd kund index”.

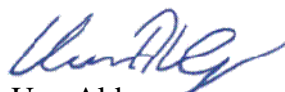
Den delegationen verkade 1998-2002, fem år, vilket är minsta tänkbara period. Här i Skåne är vi ett antal företag, myndigheter och organisationer som på olika sätt jobbar hårt för klimatet med biogas som verktyg. Stora ansträngningar och satsningar görs redan. I bilagda PM framgår våra tankar kring hur och varför Skåne skulle kunna bli ett pilotområde för biogas. Idén samspelar både med finanskrisen, lågkonjunkturen, klimatfrågan och det faktum att Sverige är ordförande i EU när FN:s klimatmöte genomförs i Köpenhamn i december 2009.

Vi i Skåne vill få möjligheten att bli dragloket för att verkligen bygga upp en infrastruktur och marknad för biogas, med bäring på en global expansion och en testing ground och ett show room för biogassamhället i skala 1:1. Vi ser fram emot att bifogade tankar vinner gehör i arbetet med klimatpropositionen.

REGION SKÅNE

Jøfker Swanstein (m)
Styrelsens ordförande

Uno Aldegren
Styrelsens 2:e vice ordförande

KOMMUNFÖRBUNDET SKÅNE

Stefan Lundgren
Styrelsens ordförande

Cecilia Lind
Styrelsens 1:e vice ordförande

PM - Skåne som Biogaspilot för Sverige, EU och världen

Detta är ett Skånskt förslags PM för hur Skåne skulle kunna bidra till biogasutvecklingen genom en kraftfull satsning på ett biogaspilotområde. Förslaget är i huvudsak gemensamt framtaget av ett flertal organisationer och företag så som Region Skåne, Kommunförbundet Skåne, Länsstyrelsen i Skåne, Energikontoret Skåne, Biogas Syd, med flera. Vår uppfattning är att Skåne borde bli "loket som drar biogaståget" när det gäller utvecklingen från nuvarande underutvecklade situation över en försöksperiod fram till en fungerande marknad som kan fortsätta att utvecklas på egen hand, i Sverige och i världen. Via en krävande regional marknad vill vi utveckla biogasen, dess koncept, dess tekniska och systemmässiga produkter, till den klimatlösning och globala exportmöjlighet den i praktiken utgör.

Bakgrund

Utvecklingen av den möjlighet som ligger i ett väl utbyggt biogassystem sätter inte fart, situationen är som "ägget och hönan" eller som "Moment 22". Har vi inte tillräckligt med mackar får vi inga som köper bilar, och inga lantbrukare som bygger anläggningar, och ingen som bygger ledningar mellan gårdarna osv osv. Att satsa på ett pilotområde med förstärkta resurser kan vara en möjlighet att komma ur denna situation.

I flera olika sammanhang har förslaget om ett pilotområde för introduktion av en komplett infrastruktur och marknad för biogas inom transportsektorn framförts. Några exempel på detta är:

- i ett flertal debattartiklar
- i Klimat- och energistrategi för Skåne, Länsstyrelsen i Skåne, 2008
- i remissvar till Klimatberedningen SOU 2008:24, Region Skåne, 2008
- i förslag till Energistrategi för Skåne, Länsstyrelsen i Skåne, 2007
- i "På väg mot ett oljefritt Sverige", Kommissionen mot oljeberoende; Statsrådsberedningen 2006

Frågan är nu om det är dags att ta steget och sätta denna idé fullt ut genom att de nödvändiga ekonomiska resurserna tillskapas. Klimatpropositionen vintern 2008/2009 bör kunna vara ett lämpligt tillfälle. En sak som talar för att man borde starta snarast är att man i så fall kunde visa upp någon form av resultat andra halvåret 2009 då Sverige är ordförande i EU och FN:s klimatmöte i Köpenhamn äger rum.

Några väl beprövade argument

Biogas är en såväl förnybar som inhemsk resurs. Dessutom produceras den i stor utsträckning av material som redan tjänat sin roll i samhället: rötning av avloppsslam i reningsverk, uppsamling av deponigas, samt rötning av gödsel och avfall från livsmedelsindustri och hushåll. Även restprodukter från skogen och andra uttjänade trävaror och organiskt material kan utgöra resurser för förgasning till biometan/biogas.

I Skåne är potentialen för biogas mycket stor, exklusive skog och odlad gröda ca 4 TWh/år. Landskapet är tätbefolkat, har en intensiv djurhållning och samtidigt ett behov av stora mängder näringsämnen för jordbruket. Enbart den stallgödsel som årligen produceras i länet skulle kunna driva cirka 45 000 bilar. Till detta kommer den biogas som kan produceras från alla skåningars mat- och avloppsavfall, samt avfall från den stora livsmedelsindustrin i länet.

Om även möjligheterna till förgasning räknas in skulle man nationellt i kombination med effektivisering kunna försörja hela transportsektorns bränslebehov på sikt, ca 75 TWh, biogas är alltså inte någon liten nischprodukt. Vi har ca 700 000 bilar i Skåne i dag, 45 000 av dessa skulle alltså kunna köras bara på biogasproduktionen från gödsel. Om vi får 10 % av dessa, alltså endast 4500 fordon, att köpa lokalt bränsle blir det ca 70 milj. SEK per år i bruttoregionalprodukten regionalt i stället för försämrad handelsbalans och oljeimport.

Skåne har med andra ord fantastiska möjligheter att bli en föregångare inom biogas. Samtidigt saknas de ekonomiska förutsättningarna för att dramatiskt öka produktion - och distribution - av biogas, samt den marknad av fordon som borde använda gasen. En omställning från fossilt till förnybart samhälle kräver stora investeringar, men Sternrapporten har visat att tidiga insatser för minskad klimatpåverkan är minst tio gånger mindre kostsamma än åtgärderna för att ta hand om climateffekterna.

Vi föreslår därför att Skåne ges status som pilotområde för en utveckling av biogasens marknad och totala produktionskedja – produktion, distribution, försäljning och användning.

Syftet med det skånska pilotlänsförsöket är just att få till stånd ett välfungerande produktions- och distributionsnät samt att stimulera såväl det offentliga som det privata samhället att delta i omställningen från fossila drivmedel till förnybara. Vi har gasinfrastruktur i sydvästra och nordvästra Skåne och därmed även entreprenörer och konsulter inom området. Vi saknar infrastruktur i NO och SO och därför är tillgängligheten till fordonsgas inte heltäckande i regionen.

Vi har redan påbörjat övergången och ett bra exempel är Region Skåne, som står för stora upphandlingar av olika fordon. Skånetrafiken har redan beslutat att alla fordon i kollektivtrafik inom tio år ska drivas av biogas och redan i dag finns ett stort antal både stadstrafikbussar och regiontrafikbussar med biogasdrift. Skånetrafiken efterfrågar biogas och detta ger ett basunderlag till en marknad på 0,3 TWh 2012. Bilparken inom Regionens egna förvaltningar och kommunerna omvandlas också i snabb takt till gasdrift.

Men även de skånska lantbrukarna vill uppnå självförsörjning av drivmedel och flera andra företag med miljöprofil vill köra på biogas. Till exempel Wihlborgs Fastigheter och Björkmans Entrémattor kör redan i dag på gas och fler står på kö.

Till de naturliga förutsättningar för biogassatsningar i Skåne hör även den forskning som bedrivs i landskapet. Samarbeten mellan universitet och näringsliv sker redan idag, men kan ytterligare uppmuntras och understödjas. Som pilotlän kan Skåne även satsa ytterligare på att utveckla biogasproduktion från nya och alternativa råvaror.

Genom en satsning på Skåne som pilotlän kan olika typer av insamlingssystem, rötnings- och uppgraderingstekniker, distributions- och samarbetsformer provas och ge värdefulla kunskaper och erfarenheter som kan användas i andra regioner och på ett nationellt och internationellt plan på ett systematiserat sätt.

Skåne som Biogaspilot - förslag till propositionstext 2008

Vårt förslag till skrivning i Klimatpropositionen för främjandet av biogasen är därför följande:

Regeringens förslag: Åtgärder skall vidtas för att utveckla biogasproduktion, infrastruktur för biogas och användning av biogas i Skåne. Åtgärderna kan avse såväl utveckling av ny teknik, utveckling av marknaden för biogas, utveckling av tillståndsprocesser samt åtgärder för att förstärka forskning, utbildning och informationsspridning. Regeringen skall för detta ändamål tillkalla en delegation, som avses få disponera 700 miljoner kronor.

Skälen för regeringens förslag: Biogas som fordonsbränsle och avfalls- och restprodukthantering har stor potential. Trots att potentialen är stor utgör biogasens andel av energin inom transportsektorn i Sverige i nuläget måttliga 0,27 % (0,275 TWh) och antalet gasdrivna personbilar i Sverige är 0,26 % (11.374 st) av den totala bilparken. Detta är en alltför låg nivå för att ett nödvändigt teknikskifte ska kunna komma till stånd. Det finns en tröskel som marknaden inte tar sig över på egen hand.

Genom den föreslagna satsningen i form av ett pilotprojekt för biogas med regional fokus avser Regeringen att skapa en möjlighet för Sverige att ta täten i den globala utvecklingen av produktion, distribution, användning och marknad för biogas och biometan. Skälen till att kraftsamlingen fokuserar på Skåne är att det där finns särskilt stor potential för både produktion och efterfrågan på biogas. Regeringen har i utredningen "Bioenergi från jordbruket – en växande resurs" pekat på jordbrukets möjligheter och Skåne har en särskilt stor potential för biogasproduktion främst pga. mycket restprodukter från jordbruket. När det gäller efterfrågan finns hälften av landets biogasdrivna bussar i Skåne. Vidare har man inom kollektivtrafiken i Skåne ambitionen att år 2018 enbart använda drivmedel till busstrafiken från förnybara bränslen, främst biogas.

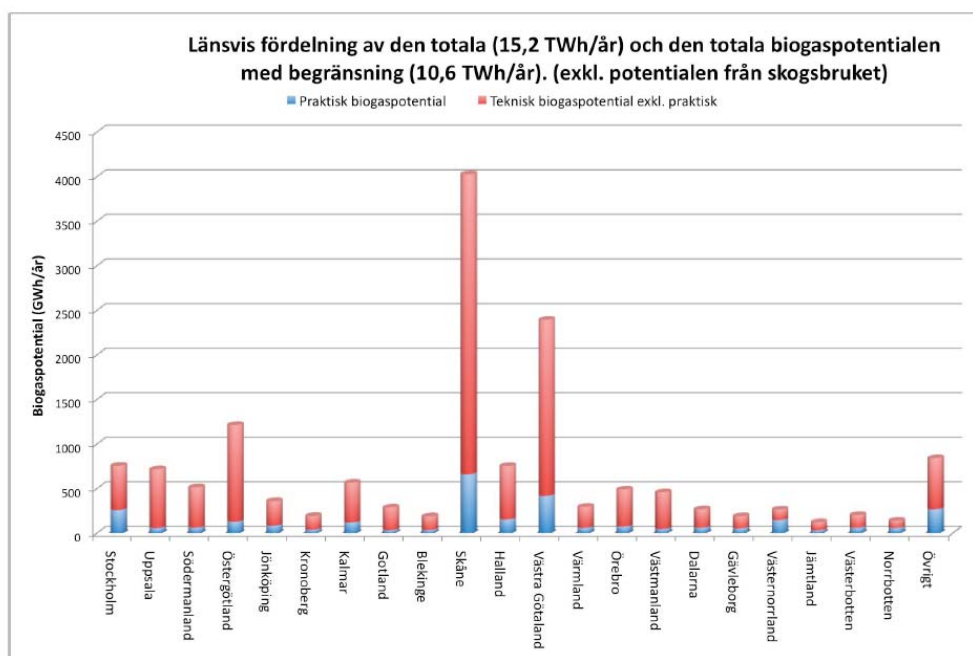
Regeringen avser att inom kort tillkalla en delegation med uppgift att utveckla biogastillförseln och biogasanvändningen i Skåne. Delegationen bör för detta ändamål disponera 700 miljoner kronor. Delegationen bör ges vida möjligheter att initiera åtgärder som stärker biogasens roll. Åtgärderna bör kunna gälla såväl biogas- som förgasningsproduktion, lämplig infrastruktur samt användning av biogas, främst inom transportsektorn. Det är av betydelse att delegationen snabbt kan bidra med planerings- och projekteringsstöd och skyndsamt kan utreda behovet av investeringar i infrastruktur i vid bemärkelse från råvara till och med fordon. Även en plan för marknadsutvecklingen och utbildnings-/informations behovet ska utarbetas.

Regeringen avser att återkomma till anslagsfrågan i budgetpropositionen år 2009.

Region Skåne och Kommunförbundet Skåne föreslår att skrivningen i huvudsak införs i klimatpropositionen enligt föreslaget ovan.

Skåne som Biogaspilot – här finns produktionspotentialen

En rykande aktuell rapport visar på att en mycket stor del av biogasproduktionspotentialen finns i Skåne, sammanfattning och utdrag redovisas nedan:

Figur 8. Länsvis fördelningen av den totala och den begränsande biogaspotentialen från inhemska restprodukter (exkl. potentialen från skogsbruket). Den blåa och röda delen av stapeln visar tillsammans med den totala biogaspotentialen.

DEN SVENSKA BIOGASPOTENTIALEN FRÅN INHEMSKA RESTPRODUKTER BioMil AB och Envirum AB 2008 på uppdrag av Svenska Biogasföreningen m.fl.

Rapporten är en inventering av råvarumängderna från matavfall, park- och trädgårdsavfall, avloppsslam, gödsel samt restprodukter från industri, lantbruk och skogsbruk som finns i Sverige och som är lämpade för biogasframställning. Inventeringen har huvudsakligen skett länsvis för att få en överblick över hur råvarorna är fördelade över landet. För varje råvarukategori beskrivs hur datainsamling, avgränsningar och antaganden har gjorts. Förutom den totala råvarumängden diskuteras även hur mängden råvaror begränsas med hänsyn till dagens tekniska och ekonomiska situation

Den totala biogaspotentialen från inhemska råvara, exklusive råvara från skog, uppgår till drygt 15,2 TWh/år, varav den totala biogaspotentialen med begränsning bedöms vara 10,6 TWh/år. Detta kan emellertid snabbt komma att ändras med förändrade konkurrenssituationer, energipriser m.m. Restprodukter från skogen innebär en betydande potential för framtida biometanproduktion. Av restprodukterna från skogsbruk och skogsindustri bedöms den totala energipotentialen till cirka 59 TWh metan per år. Metanproduktion ur träråvara sker genom termisk förgasning, som används i begränsad omfattning idag. Det är därmed svårt att ange när tekniken kan vara kommersiellt tillgänglig. Den totala biogas- och energipotentialen uppgår därmed till 74 TWh/år, varav skogsrelaterade restprodukter utgör cirka 80 %.

Naturvårdsverket har som mål att senast 2010 skall minst 35 % av matavfallet från hushåll, restauranger, storkök och butiker återvinnas genom biologisk behandling. I denna rapport antas att minst 60 % av allt matavfall kan vara tillgängligt för biogasproduktion. Denna mängd motsvarar cirka 760 GWh årligen och utgör 7 % av den totala biogaspotentialen med begränsning. Den totala biogaspotentialen från allt matavfall i Sverige uppgår till 1346 GWh/år.

Restprodukter från olika industrier utgör en stor potential, ungefär 10 % av den totala biogaspotentialen med begränsning beräknas komma härifrån. Från växtodlingsrester och gödsel finns en betydande framtida potential, 10,8 TWh/år. Den totala biogaspotentialen med begränsning under dagens förhållanden bedöms dock vara lägre, cirka 8 TWh/år, vilket bl.a. beror på att betesgödsel inte inkluderats samt att en del halm kan behöva lämnas kvar för att inte riskera markens mullhalt m.m.

Avloppsreningsverken har en lång tradition av att röta slam eftersom metoden varit ett sätt att stabilisera och reducera mängden avloppsslam. En stor del av Sveriges avloppsslam rötas redan idag, men med något ökade slammängder till rötning och genom att optimera processerna kan mer biogas produceras. Av den totala biogaspotentialen med begränsning utgör avloppsslammet 7 %.

Vid en länsvis fördelning av biogaspotentialen har framförallt Skåne och Västra Götaland särskilt stora råvarutillgångar. Förutom tillgång på råvaror är det viktigt att se till möjligheten för avsättning av biogas och biogödsel. Förutsättningar för ett gemensamt gasnät samt närhet till produktiv mark där den näringsrika biogödseln kan spridas ses som fördelaktigt.

På den politiska agendan står klimat- och energifrågor ständigt i fokus och under 2008 och 2009 förväntas flera klimat- och energipolitiska beslut att fattas. Föreliggande rapport avser att utgöra ett informationsmaterial från biogasbranschen om hur mycket inhemsk råvara som finns att tillgå för biogasproduktion.